

Εισήγηση ΑΡΑΓΕΣ - Θέμα 8: «Ενημέρωση για τη δημιουργία μονάδων ενεργειακής αξιοποίησης Απορριμματογενών Ενεργειακών Πρώτων Υλών (ΑΕΠΥ) από στερεά αστικά απόβλητα (ΑΣΑ) και δυνατότητες για έναν εναλλακτικό σχεδιασμό διαχείρισης των ΑΣΑ»

Το Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας, έθεσε σε δημόσια διαβούλευση, την 1η Αυγούστου 2025, τη «Στρατηγική Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων (ΣΜΠΕ) για τη δημιουργία δικτύου μονάδων ενεργειακής αξιοποίησης ΑΕΠΥ (Απορριμματογενείς Ενεργειακές Πρώτες Ύλες) από ΑΣΑ (Αστικά Στερεά Απόβλητα)»^{1, 2}. Ουσιαστικά, πρόκειται για τη δημιουργία 6 φαραωνικών εργοστασίων καύσης σκουπιδιών, που θα καλύπτουν όλη τη χώρα. Η γεωγραφική κατανομή των 6 μονάδων καύσης απορριμμάτων ανά εξυπηρετούμενη περιοχή είναι η ακόλουθη:

1. Η μονάδα καύσης στην Π.Ε. (Περιφερειακή Ενότητα) Ροδόπης ή Ξάνθης θα υποδέχεται απορρίμματα από την Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης.
2. Η μονάδα καύσης στην Π.Ε. Κοζάνης θα υποδέχεται απορρίμματα από τις Περιφέρειες Κεντρικής Μακεδονίας, Δυτικής Μακεδονίας, Ηπείρου, Θεσσαλίας και μέρους της Περιφέρειας Ιονίων Νήσων (Κέρκυρας).
3. Η μονάδα καύσης στην Π.Ε. Αρκαδίας, Αχαΐας ή Ηλείας θα υποδέχεται απορρίμματα από τις Περιφέρειες Δυτικής Ελλάδας, Πελοποννήσου και μέρους της Περιφέρειας Ιονίων Νήσων (Κεφαλλονιάς, Ζακύνθου και Λευκάδας).
4. Η μονάδα καύσης στην Π.Ε. Βοιωτίας θα υποδέχεται απορρίμματα από τις Περιφέρειες Στερεάς Ελλάδας και μέρους της Περιφέρειας Αττικής (Δυτικού Πάρκου και Βόρειου Πάρκου Αττικής).
5. Η μονάδα καύσης στην Περιφέρεια Αττικής θα υποδέχεται απορρίμματα μέρους της Περιφέρειας Αττικής (Βορειοανατολικής Αττικής, Κεντρικού Τομέα, Πειραιά και Νοτιοανατολικού Πάρκου), Βορείου Αιγαίου και μέρους της Περιφέρειας Νοτίου Αιγαίου (Σύρου, Νάξου, Άνδρου, Κω, Καλύμνου, Μήλου, Τήνου, Λέρου, Μυκόνου, Πάρου και Πάτμου).
6. Η μονάδα καύσης στην Π.Ε. Ηρακλείου θα υποδέχεται απορρίμματα από την Περιφέρεια Κρήτης και μέρους της Περιφέρειας Νοτίου Αιγαίου (Θήρας, Ρόδου και Καρπάθου).

I. Εισαγωγικές παρατηρήσεις

1. Της ΣΜΠΕ προηγήθηκε η εκπόνηση της «Μελέτης Σκοπιμότητας Δημιουργίας Δικτύου Μονάδων Ενεργειακής Αξιοποίησης ΑΣΑ», κατόπιν διεθνούς διαγωνισμού του Υπουργείου Περιβάλλοντος και Ενέργειας (ΥΠΕΝ). Το έργο ανατέθηκε στους ίδιους μελετητές που συνέταξαν και τη ΣΜΠΕ. Στο πλαίσιο της μελέτης σκοπιμότητας πραγματοποιήθηκε και Προκαταρκτική Διαβούλευση με την Αγορά (Preliminary Market Consultation – PMC). Ωστόσο, τα αποτελέσματά της δεν δημοσιοποιήθηκαν, παρότι παρουσιάστηκαν σε περιορισμένο κοινό,

¹ Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας, «Στρατηγική Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων (ΣΜΠΕ) για τη δημιουργία δικτύου μονάδων ενεργειακής αξιοποίησης ΑΕΠΥ (Απορριμματογενείς Ενεργειακές Πρώτες Ύλες) από ΑΣΑ (Αστικά Στερεά Απόβλητα)», Αύγουστος 2025

² [Παρέμβαση του ΔΥΤΙΚΟΥ ΜΕΤΩΠΟΥ στη δημόσια διαβούλευση της ΣΜΠΕ για τη δημιουργία δικτύου μονάδων καύσης αποβλήτων](#)

αποτελούμενο κυρίως από εκπροσώπους ενδιαφερόμενων επιχειρήσεων. Με τον τρόπο αυτό παρακάμφθηκε ένα κρίσιμο στάδιο ουσιαστικής ενημέρωσης, το οποίο θα έπρεπε να περιλαμβάνει όλα τα απαραίτητα στοιχεία για την ορθή αξιολόγηση της ΣΜΠΕ.

2. Για πρώτη φορά γίνεται χρήση του όρου Απορριμματογενείς Ενεργειακές Πρώτες Ύλες (ΑΕΠΥ), με τον οποίο περιγράφονται τα απορριμματογενή ανακτώμενα στερεά καύσιμα και τα ενεργειακά υπολείμματα ικανής θερμογόνου δύναμης. Ενώ τα ανακτώμενα στερεά καύσιμα προκύπτουν μετά από επεξεργασία των υπολειμματικών σύμμεικτων απορριμμάτων του πράσινου κάδου, δεν είναι σαφές ότι το ίδιο ισχύει και για τα λεγόμενα «ενεργειακά υπολείμματα ικανής θερμογόνου δύναμης». Σε σχέση με το ζήτημα αυτό, υπενθυμίζεται ότι στην αναθεώρηση του υφιστάμενου Εθνικού Σχεδίου Διαχείρισης Αποβλήτων (ΕΣΔΑ) αναφέρεται: «Έως την ολοκλήρωση του συνόλου του δικτύου των ΜΕΑ/ΜΑΑ σε μια Περιφέρεια που προβλέπονται στο οικείο ΠΕΣΔΑ, σε μονάδες ενεργειακής αξιοποίησης εντός ή εκτός της Περιφέρειας, είναι επιτρεπτή η θερμική επεξεργασία και υπολειμματικών σύμμεικτων ΑΣΑ, με την προϋπόθεση ότι η ενεργειακή απόδοση αυτής πληροί τις προϋποθέσεις του Παραρτήματος II του Μέρους Β του ν. 4819/2021 (Α' 129) και επομένως υλοποιείται εργασία ανάκτησης (R1), ώστε να συμβάλλει στην επίτευξη των στόχων του ΕΣΔΑ για μείωση της ταφής αποβλήτων κάτω από 10% το έτος 2030.» Λαμβάνοντας υπόψη τη σημαντική καθυστέρηση στην υλοποίηση των υποδομών επεξεργασίας ΑΣΑ, καθώς και τις περιβαλλοντικές και επιχειρηματικές δεσμεύσεις που συνδέονται με την καύση, είναι προφανές ότι οι μονάδες θερμικής επεξεργασίας θα κληθούν να αποτεφρώσουν και μη επεξεργασμένα σύμμεικτα αστικά απόβλητα, γεγονός που αντιβαίνει πλήρως στην ιεράρχηση της διαχείρισης αποβλήτων.
3. Το σχέδιο κατασκευής μονάδων καύσης αποτελεί -θεωρητικά- πρόβλεψη του υφιστάμενου αναθεωρημένου ΕΣΔΑ (αρχικού-2020 και αναθεωρημένου-2022) ³. Στην πραγματικότητα, όμως, πρόκειται για μια καθαρά πολιτική επιλογή της κυβέρνησης, η οποία οδήγησε στην αναθεώρηση του ΕΣΔΑ του 2015 — ενός σχεδίου που χαρακτήριζε ρητά «μη επιλέξιμη» την καύση και τις μεθόδους θερμικής ανάκτησης ενέργειας από δευτερογενή καύσιμα που προέρχονται από επεξεργασία αποβλήτων. Η μεταστροφή αυτή δεν τεκμηριώθηκε επαρκώς, γεγονός που εγείρει εύλογα ερωτήματα για τα κίνητρα πίσω από την προώθηση της καύσης ως βασικής μεθόδου διαχείρισης ΑΣΑ. Αντιθέτως, επιδιώχθηκε η «νομιμοποίησή» της με βεβιασμένο τρόπο, μέσω της αυθαίρετης και ανιστόρητης απόφασης να συντμηθεί το χρονικό όριο επίτευξης του στόχου περιορισμού της ταφής στο 10% έως το 2030 —αντί του 2035 που ορίζει η ευρωπαϊκή οδηγία. Πρόκειται για ένα παράδοξο: η Ελλάδα, μια χώρα με από τα χαμηλότερα ποσοστά ανακύκλωσης και από τα υψηλότερα ποσοστά ταφής στην ΕΕ, επιλέγει να συντομεύσει αντί να παρατείνει τον χρόνο προσαρμογής.

II. Κύριες παρατηρήσεις

Η ΣΜΠΕ υστερεί σε μια σειρά κρίσιμους τομείς, οι οποίοι αναλύονται στα παρακάτω.

1. Απουσία καταγραφής της υφιστάμενης κατάστασης διαχείρισης των ΑΣΑ

Από τη ΣΜΠΕ απουσιάζει οποιαδήποτε περιγραφή της υφιστάμενης κατάστασης διαχείρισης των ΑΣΑ, ιδιαίτερα ως προς τα ισοζύγια των διαχειριζόμενων ποσοτήτων, από τα οποία καθορίζεται η δυναμικότητα των μονάδων καύσης και η χωροθέτησή τους. Ούτε, καν, παραπομπή στο ισχύον ΕΣΔΑ και τα σχετικά ισοζύγια για τα διάφορα σενάρια. Τα μόνα στοιχεία, και μάλιστα όχι συμβατά μεταξύ τους, που παρατίθενται -αυθαίρετα και χωρίς τεκμηρίωση- είναι τα εξής:

³ [ΕΣΔΑ 2020](#)

- Η συνολική δυναμικότητα των έξι μονάδων καύσης προσδιορίζεται σε 1,186 εκατ. τόνους/έτος (σελίδα 1-6).
- Η εκτίμηση των ποσοτήτων των δευτερογενών καυσίμων και των λοιπών ΑΕΠΥ προσδιορίζεται ανά Περιφέρεια, για το έτος 2030 το πρώτο έτος λειτουργίας των μονάδων ενεργειακής αξιοποίησης (σελίδα 4-2). Αναφέρεται συνολική ποσότητα 1,450 εκατ. τόνων/έτος (δευτερογενή καύσιμα 0,65 εκατ. τ/έτος και λοιπά ΑΕΠΥ 0,8 εκατ. τ/έτος).
- Τέλος, παρουσιάζονται αναλυτικά οι εκτιμώμενες ποσότητες Απορριμματογενών Ενεργειακών Πρώτων Υλών (ΑΕΠΥ), οι οποίες θα οδηγηθούν προς ενεργειακή αξιοποίηση από τις 56 ΜΕΑ/ΜΑΑ της χώρας το διάστημα 2030 – 2054 (σελίδα 11-3). Οι ποσότητες για το 2030 εκτιμώνται σε 1,3 εκατ. τ/έτος και για το 2054 σε 1,155 εκατ. τ/έτος. Η διαφορά με προηγούμενη εκτίμηση -για το 2030- εξηγείται από το γεγονός ότι μέρος των δευτερογενών καυσίμων, της τάξης των 150.201 τ/έτος, θα οδηγείται ως καύσιμο στην ενεργοβόρο βιομηχανία.

Σε αντιπαράθεση με τα παραπάνω, το ετήσιο ισοζύγιο της διαχείρισης των ΑΣΑ το 2030, σύμφωνα με το ισχύον ΕΣΔΑ⁴ είναι το εξής (με πιο απλή μορφή από ότι παρουσιάζεται στο ΕΣΔΑ):

- Συνολική ποσότητα ΑΣΑ, 5,3 εκατ. τόνοι, 100%.
- Ανάκτηση με προδιαλογή, 2,47 εκατ. τόνοι, 46,73%.
- Ανάκτηση μέσω μηχανικής επεξεργασίας, 0,278 εκατ. τόνοι, 5,22%.
- Ενεργειακή αξιοποίηση (χωρίς το υπόλειμμα της καύσης), 1,072 εκατ. τόνοι, 20,23%.
- Απώλειες, 0,95 εκατ. τόνοι, 17,91%.
- Ταφή, 0,525 εκατ. τόνοι, 9,91%.

Με βάση τα παραπάνω, η ΣΜΠΕ ελέγχεται για το γεγονός ότι **αξιολογεί περιβαλλοντικά ένα σχέδιο, βασικά στοιχεία του οποίου δεν παρατίθενται, ούτε καν τεκμηριώνονται και τα ελάχιστα που χρησιμοποιούνται ως βασικό υπόβαθρο.**

2. Αυθαίρετη εκτίμηση επιδόσεων ΜΕΑ/ΜΑΑ

Η ΣΜΠΕ θεωρεί ως δεδομένο το γεγονός ότι, μέχρι το 2030, θα έχει ολοκληρωθεί το δίκτυο των 56 προβλεπόμενων ΜΕΑ/ΜΑΑ (το μεγαλύτερο μέρος των οποίων δεν υφίσταται), καθώς και οι 6 μονάδες καύσης, κάτι για το οποίο αναφερόμαστε στη συνέχεια.

Εκτιμάται ότι οι ΜΕΑ/ΜΑΑ, το 2030, θα παράγουν συνολικά 1,3 εκατ. τόνους ΑΕΠΥ (εξαιρούνται αυτά που δεν προέρχονται από μηχανική επεξεργασία). Αν δεχτούμε την εκτίμηση του ΕΣΔΑ, που προαναφέρθηκε, στις ΜΕΑ/ΜΑΑ οδηγούνται 2,176 εκατ. τόνοι/έτος και ανακτώνται -πέραν των ΑΕΠΥ- 0,276 εκατ. τόνοι ανακυκλώσιμων υλικών. **Αυτό σημαίνει ότι οι ΜΕΑ/ΜΑΑ στοχεύουν στην παραγωγή ενεργειακής πρώτης ύλης, σε ποσοστό 59,72% επί των εισερχομένων και ελάχιστα στην ανάκτηση υλικών, σε ποσοστό μόνο 12,72%.** Τα ερωτήματα που ανακύπτουν είναι τα εξής:

- Σε ποια ανάλυση ισοζυγίων (υφιστάμενων ή μελλοντικών μονάδων επεξεργασίας) στηρίζεται η εκτίμηση του ΕΣΔΑ και η ΣΜΠΕ του εξεταζόμενου σχεδίου δημιουργίας μονάδων καύσης;
- Για ποιο λόγο, επιλέγεται τύπος μονάδων επεξεργασίας, που δίνει προτεραιότητα στην παραγωγή καυσίμων και όχι στην ανάκτηση υλικών, αν όχι για να στηριχτεί η κατασκευή και η λειτουργία, σε μεγάλο βάθος χρόνου, των μονάδων καύσης; Και αυτό δεν έρχεται σε πλήρη αντίθεση με την κεντρική κατεύθυνση διαχείρισης των ΑΣΑ, που επιβάλλει να εξαντλείται κάθε πρότερη διαδικασία στην πυραμίδα της διαχείρισης, προτού μεταβούμε στην επόμενη;

⁴ [ΕΣΔΑ 2020, ισοζύγιο εναλλακτικού σεναρίου 1](#)

- Πώς τεκμηριώνεται ότι οι μονάδες θερμικής επεξεργασίας καλύπτουν το δείκτη ενεργειακής απόδοσης $R1 > 0,65$, ώστε να θεωρείται ότι επιτελούν εργασία ανάκτησης και όχι εργασία διάθεσης, λαμβάνοντας υπόψη ότι οι θερμικές ανάγκες (τηλεθέρμανση κ.λπ.) σε χώρες όπως η Ελλάδα είναι τελείως διαφορετικές (μικρότερες και όχι διαρκείς) από τις ανάγκες χωρών της κεντρικής και Βόρειας Ευρώπης;

Σχετικά με τη (μη) βασιμότητα των εκτιμήσεων της ΣΜΠΕ, είναι χαρακτηριστική η λειτουργία και οι επιδόσεις της μοναδικής μονάδας επεξεργασίας στην Αττική, του γνωστού ΕΜΑΚ στη Φυλή, χρησιμοποιώντας τα τελευταία διαθέσιμα επίσημα στοιχεία του αρμόδιου φορέα διαχείρισης ΕΔΣΝΑ ⁵, για το 2023. Στη συγκεκριμένη μονάδα, με βάση τα στοιχεία του 2023, μόλις το 2,19% της εισερχόμενης ποσότητας μετατρέπεται σε καύσιμο SRF προς ενεργειακή αξιοποίηση. Έτσι, είναι απορίας άξιο το πως η μονάδα αυτή εμφανίζεται στη ΣΜΠΕ ως Μονάδα Ανακύκλωσης Ανάκτησης (ΜΑΑ), που το 2030 θα «συνεισφέρει» με 80.652 τόνους ΑΕΠΥ, τη στιγμή που δυσκολεύεται να προωθήσει στην ενεργοβόρο βιομηχανία ακόμη και τη μικρή ποσότητα SRF που παράγει σήμερα.

Είναι σαφές, λοιπόν, ότι εγκυμονεί σοβαρός κίνδυνος ο όλος σχεδιασμός των μονάδων καύσης να οδηγήσει σε μια πλήρη αποτυχία επιχειρησιακών στόχων και σε κατασπατάληση πόρων.

3. Ο σχεδιασμός είναι εντελώς μη ρεαλιστικός

3.1 Κατασκευαστικό σκέλος

Όπως προαναφέρθηκε, η ΣΜΠΕ θεωρεί ως δεδομένο το γεγονός ότι, μέχρι το 2030, θα έχει ολοκληρωθεί το δίκτυο των 56 προβλεπόμενων ΜΕΑ/ΜΑΑ, καθώς και το δίκτυο των 6 μονάδων καύσης. Ως προς τις αναγκαίες υποδομές, η κατάσταση έχει ως εξής:

- Υφίστανται και λειτουργούν μόνο δεκατρείς (13) από τις 56 ΜΕΑ, που προβλέπονται.
- Έντεκα (11) ΜΕΑ είναι υπό κατασκευή.
- Δώδεκα (12) ΜΕΑ βρίσκονται σε διαγωνιστική διαδικασία.
- Για τις υπόλοιπες είκοσι (20) ΜΕΑ δεν έχει ξεκινήσει καμία διαδικασία.
- Η κατασκευή των 6 μονάδων καύσης βρίσκεται σε πολύ πρώιμο στάδιο, αφού πρέπει να προηγηθεί η έγκριση της ΣΜΠΕ, η προκήρυξη διαγωνισμών, η υποβολή προτάσεων με συγκεκριμένες χωροθετήσεις, η υποβολή και έγκριση επιμέρους ΜΠΕ κτλ.
- Σημειώνουμε, ιδιαίτερα την κατάσταση στην περιφέρεια Αττικής (με πάνω από το 35% του συνόλου των ΑΣΑ της χώρας), στην οποία προβλέπονται -από το ΠΕΣΔΑ του 2016- 6 ΜΕΑ, από τις οποίες λειτουργεί μόνο το προ-υφιστάμενο ΕΜΑΚ. Δύο μονάδες (Κεντρικού Τομέα και Πειραιά) έχουν δρομολογηθεί, αλλά οι διαδικασίες έχουν «παγώσει», ενώ για τις υπόλοιπες 3 πιθανολογούμε ότι δεν υπάρχει καν η βούληση να ξεκινήσουν οι σχετικές διαδικασίες. Ως προς το επίπεδο των επιδόσεων, επισημαίνουμε ότι από το σύνολο των ΑΣΑ, ανακτάται το 6%, ενώ το 92% οδηγείται σε ταφή.

Με βάση τα παραπάνω και την υπάρχουσα εμπειρία, είναι αδύνατο να έχουν ολοκληρωθεί οι υποδομές που είναι αναγκαίες για την υλοποίηση του σχεδίου της ΣΜΠΕ.

3.2 Περιβαλλοντικό σκέλος

Η δεύτερη παραδοχή, που χρειάζεται να εξεταστεί, είναι ότι σε αυτό το διάστημα μπορούν να επιτευχθούν οι περιβαλλοντικοί στόχοι της προδιαλογής υλικών, της συνολικής ανάκτησης και του περιορισμού της ταφής σε ποσοστό κάτω του 10%. Ακόμη και στην περίπτωση που ολοκληρωθούν οι απαιτούμενες υποδομές, παραμένει ιδιαίτερα αμφίβολο αν θα επιτευχθούν οι

⁵ [ΕΔΣΝΑ, διαχείριση ΑΣΑ Αττικής 2023](#)

στόχοι που αφορούν την προδιαλογή υλικών, την αποδοτικότητα των ΜΕΑ/ΜΑΑ και τον περιορισμό της ταφής, σύμφωνα με το ισοζύγιο που επιχειρήθηκε να σκιαγραφηθεί.

Η ευρωπαϊκή εμπειρία είναι αποκαλυπτική. Σύμφωνα με τα στοιχεία της Eurostat ⁶, το ποσοστό υγειονομικής ταφής —δηλαδή το ποσοστό των αποβλήτων που διατίθενται σε χώρους ταφής σε σχέση με τα συνολικά παραγόμενα— μειώθηκε στην Ευρωπαϊκή Ένωση από 61% το 1995 σε 22% το 2023, μέσα σε διάστημα 28 ετών. Αντιθέτως, η Ελλάδα, η οποία σήμερα εξακολουθεί να προωθεί προς ταφή άνω του 80% των αστικών στερεών αποβλήτων (ΑΣΑ), είναι προφανές ότι δεν μπορεί να επιτύχει ποσοστό ταφής κάτω του 10% έως το 2030. Επομένως, η επίτευξη των περιβαλλοντικών στόχων που θέτει το υπό εξέταση σχέδιο προμηνύεται ανέφικτη.

Σε αυτό το σημείο, κρίνεται απαραίτητο να υπογραμμιστεί για ακόμη μία φορά η αποσταθεροποιητική επίδραση της νομοθετικής ρύθμισης που συντόμευσε τον χρονικό ορίζοντα επίτευξης του στόχου ταφής κάτω του 10% — από το 2035, όπως προβλέπει η σχετική ευρωπαϊκή οδηγία, στο 2030. Η ρύθμιση αυτή λειτουργεί ανασταλτικά όχι μόνο ως προς την υλοποίηση του σχεδίου κατασκευής των μονάδων καύσης, αλλά και ως προς οποιοδήποτε εναλλακτικό σχέδιο διαχείρισης αποβλήτων θα μπορούσε να εφαρμοστεί ρεαλιστικά στη χώρα.

4. Η καύση σχεδιάζεται ως τροχοπέδη για την ανάκτηση

Όπως είναι ήδη γνωστό, η κυβέρνηση προτίθεται να αναθέσει την κατασκευή και λειτουργία των μονάδων καύσης σε ιδιώτες, μέσω ΣΔΙΤ, με συμβάσεις διάρκειας 25 έως 28 ετών. Στο πλαίσιο αυτό, το κράτος θα αναλάβει ισχυρές και μακροχρόνιες δεσμεύσεις, που αφορούν:

- την υποχρεωτική τροφοδοσία των μονάδων με καθορισμένες ποσότητες Απορριμματογενών Ενεργειακών Πρώτων Υλών (ΑΕΠΥ),
- τη δημιουργία και λειτουργία δικτύου μεταφοράς των ΑΕΠΥ,
- τον καθορισμό τέλους χρήσης (gate fee) για τις μονάδες,
- και την επιδότηση μέρους της παραγόμενης ηλεκτρικής ενέργειας, στο βαθμό που αυτή προέρχεται από το βιοαποδομήσιμο κλάσμα των απορριμμάτων.

Πρόκειται για δεσμεύσεις των οποίων η τήρηση δεν μπορεί να θεωρηθεί δεδομένη, καθώς ενέχουν σοβαρούς κινδύνους επιπλοκών και πρόσθετων οικονομικών βαρών για το Δημόσιο και τους πολίτες. Η διεθνής εμπειρία δείχνει ότι σε αρκετές περιπτώσεις, κυρίως στις βόρειες χώρες, μονάδες καύσης υπερδιαστασιολογήθηκαν και αγνόησαν την αύξηση των ποσοστών ανακύκλωσης, με αποτέλεσμα να αντιμετωπίσουν έλλειψη πρώτων υλών. Για να διατηρήσουν τη βιωσιμότητά τους, αναγκάστηκαν να προβούν σε εισαγωγές απορριμμάτων από άλλες χώρες.

Σύμφωνα με τη ΣΜΠΕ, οι ποσότητες των ΑΕΠΥ που θα τροφοδοτούν τις μονάδες καύσης ξεκινούν από 1,3 εκατομμύρια τόνους το 2030 και φθάνουν τους 1,155 εκατομμύρια τόνους το 2054. Ουσιαστικά, οι ποσότητες αυτές παραμένουν σταθερές και δεσμευτικές σε βάθος 24 ετών. Επειδή, όμως, τα ΑΕΠΥ παράγονται σχεδόν εξ ολοκλήρου από τις Μονάδες Επεξεργασίας Σύμμεικτων ΑΣΑ (ΜΕΑ/ΜΑΑ), το σύστημα οδηγείται σε διαρκή εξάρτηση από υψηλές ποσότητες σύμμεικτων απορριμμάτων.

Αν ληφθούν υπόψη οι προβλέψεις του ΕΣΔΑ για την απόδοση των ΜΕΑ/ΜΑΑ, το δεσμευτικό ποσοστό των σύμμεικτων ΑΣΑ ανέρχεται περίπου στο 41% του συνόλου. Με βάση, όμως, την εμπειρία από το ΕΜΑΚ και άλλες μονάδες επεξεργασίας, το ποσοστό αυτό ενδέχεται να φτάσει ακόμη και το 60%. Αυτό συνεπάγεται ότι η προδιαλογή και ανάκτηση υλικών θα παραμείνει υποχρεωτικά χαμηλή και σταθερά κάτω από τον ευρωπαϊκό μέσο όρο, ουσιαστικά θέτοντας ένα «ταβάνι» στην ανακύκλωση για τα επόμενα 24 χρόνια. Με άλλα λόγια, η καύση λειτουργεί ανταγωνιστικά προς την ανάπτυξη της ανάκτησης, τόσο μέσω προδιαλογής όσο και μέσω

⁶ [2025_01 Eurostat Municipal waste statistics](#)

συνολικής ανακύκλωσης, δεδομένου ότι οι ΜΕΑ/ΜΑΑ προσανατολίζονται πρωτίστως στην παραγωγή ΑΕΠΥ και όχι στην ανάκτηση υλικών.

Υπό αυτές τις συνθήκες, η αποτέφρωση μετατρέπεται —από συμπληρωματικό μέτρο υπό προϋποθέσεις στην αλυσίδα διαχείρισης ΑΣΑ— σε κεντρική μέθοδο διαχείρισης για μεγάλο χρονικό διάστημα. **Κατά συνέπεια, το δίλημμα που τίθεται στη ΣΜΠΕ ως «καύση ή ταφή» είναι πλαστό. Το πραγματικό δίλημμα είναι «ανάκτηση ή καύση».** Η αντίθεση στον προτεινόμενο σχεδιασμό δεν αφορά την επιδίωξη μείωσης της ταφής —κάτι απολύτως θεμιτό— αλλά τις μεθόδους διαχείρισης που επιλέγονται για την επίτευξή της. Επί του ζητήματος αυτού, γίνεται περαιτέρω αναφορά στο εναλλακτικό μοντέλο διαχείρισης που προτείνεται στη συνέχεια.

Τέλος, η ΣΜΠΕ επιχειρεί να παρουσιάσει την καύση ως βέλτιστη επιλογή, επικαλούμενη τον αριθμό των μονάδων που λειτουργούν στην Ευρώπη. Αν και πράγματι υπάρχουν πολλές τέτοιες μονάδες, το επιχείρημα αυτό παραγνωρίζει το ιστορικό και περιβαλλοντικό πλαίσιο υπό το οποίο υιοθετήθηκαν οι πρακτικές αυτές. Από τα στοιχεία της Eurostat ⁷(1995–2023) προκύπτει σαφώς ότι η κυρίαρχη τάση στην Ευρώπη είναι η συνεχής αύξηση των ποσοστών ανακύκλωσης και κομποστοποίησης και σε πολύ μικρότερο βαθμό η καύση.

5. Απουσία κρίσιμων τεχνικών και οικονομικών στοιχείων

Από τη ΣΜΠΕ απουσιάζουν κρίσιμα τεχνικά και οικονομικά στοιχεία, άκρως απαραίτητα για την τεκμηρίωση της σκοπιμότητας του σχεδίου και από περιβαλλοντική και από οικονομική σκοπιά. Τα κυριότερα είναι:

5.1 Ισχύς των μονάδων καύσης και βαθμός ενεργειακής απόδοσης

Σύμφωνα με την ευρωπαϊκή και εθνική νομοθεσία, η καύση Αστικών Στερεών Αποβλήτων (ΑΣΑ) διαφοροποιείται από τη διάθεση μέσω ταφής μόνο εφόσον διασφαλίζεται βαθμός ενεργειακής απόδοσης (R1) μεγαλύτερος του 0,65. Για να πληρούται αυτή η προϋπόθεση, απαιτείται η ύπαρξη συγκεκριμένων τεχνικών προδιαγραφών και υποδομών, η τεκμηρίωση των οποίων απουσιάζει πλήρως από τη ΣΜΠΕ.

Σύμφωνα με τα στοιχεία που παρατίθενται στη ΣΜΠΕ (Πίνακες 4-5 και 4-6), μόνο το 41% της παραγόμενης θερμικής ενέργειας μετατρέπεται σε ηλεκτρική, με 12% ίδια κατανάλωση και 29% καθαρή παραγωγή. Προκύπτει, συνεπώς, εύλογο ερώτημα: με ποια μεθοδολογία τεκμηριώνεται ότι οι μονάδες καύσης θα επιτύχουν βαθμό ενεργειακής απόδοσης άνω του 0,65, ώστε να χαρακτηρίζονται εγκαταστάσεις ανάκτησης και όχι διάθεσης;

Επιπλέον, η συνολική ηλεκτρική ισχύς των έξι μονάδων εκτιμάται στα 186 MW, δηλαδή στο ήμισυ της ισχύος μίας από τις πρώτες και μικρότερες μονάδες φυσικού αερίου του εθνικού συστήματος. Η συνεισφορά τους στην ηλεκτροπαραγωγή, η οποία υπολογίζεται μόλις σε 2% της συνολικής ζήτησης ενέργειας της χώρας, είναι πρακτικά αμελητέα και δεν δικαιολογεί μια τόσο ριζική και περιβαλλοντικά επισφαλή αναδιάρθρωση του συστήματος διαχείρισης αποβλήτων.

Σε γενικές γραμμές, οι μονάδες καύσης απορριμμάτων αποτελούν οικονομικά μη ανταγωνιστική τεχνολογία, καθώς το παραγόμενο καύσιμο χαρακτηρίζεται από χαμηλή θερμογόνο αξία και ανομοιογένεια. Η ανταγωνιστικότητά τους διασφαλίζεται μόνο μέσω γενναίων κρατικών επιδοτήσεων, γεγονός που συνεπάγεται αύξηση και όχι μείωση του κόστους ηλεκτρικής ενέργειας για τους καταναλωτές.

⁷ [2025_02_10_Municipal_waste_tables_and_figures](#)

5.2 Οικονομικά δεδομένα, κόστος κατασκευής και λειτουργίας – Τέλος χρήσης

Παρά το γεγονός ότι το κόστος κατασκευής και λειτουργίας όλων των προβλεπόμενων υποδομών αποτελεί καθοριστικό παράγοντα στη διαμόρφωση της τελικής επιλογής, η ΣΜΠΕ δεν παρέχει καμία απολύτως ανάλυση ή εκτίμηση στο συγκεκριμένο πεδίο.

Η προβλεπόμενη χρηματοδότηση μέσω ΣΔΙΤ δεν αναιρεί το γεγονός ότι όλα τα κόστη – συμπεριλαμβανομένων των αναμενόμενων κερδών των ιδιωτών επενδυτών– θα μετακυλιστούν στους πολίτες μέσω των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης ή των Φορέων Διαχείρισης Στερεών Αποβλήτων (ΦοΔΣΑ), υπό μορφή τέλους καύσης ή άλλης χρέωσης.

Επιπλέον, η μακροοικονομική εκτίμηση του κόστους ενεργειακής αξιοποίησης, με βάση τις ισχύουσες τιμές επιδότησης Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας (ΑΠΕ), δείχνει ότι το κόστος αυτό είναι σημαντικά υψηλότερο από το αντίστοιχο της ταφής – και πολλαπλάσιο σε σχέση με το σενάριο αποκεντρωμένης διαχείρισης που προτείνουμε.

Για να περιοριστεί η διαφορά κόστους, προτείνεται η αύξηση της τιμής επιδότησης του βιοαποδομήσιμου κλάσματος των ΑΣΑ ως ΑΠΕ, γεγονός που θα οδηγήσει σε νέα οικονομική επιβάρυνση για τους πολίτες.

5.3 Χωροθέτηση των μονάδων και δίκτυο μεταφοράς ΑΕΠΥ

Αντίστοιχη ασάφεια επικρατεί και στα ζητήματα χωροθέτησης των μονάδων και οργάνωσης του δικτύου μεταφοράς των ΑΕΠΥ. Η απουσία σαφούς σχεδιασμού σε αυτά τα πεδία επηρεάζει καθοριστικά τόσο το τελικό κόστος διαχείρισης όσο και το κοινωνικό και περιβαλλοντικό αποτύπωμα του σχεδίου.

Επιπλέον, παραμένει αδιευκρίνιστο ποιος θα είναι ο φορέας διαχείρισης του δικτύου μεταφοράς, καθώς το θέμα αυτό συνδέεται με επιχειρηματικά αιτήματα για μακροχρόνιες δεσμεύσεις παράδοσης συγκεκριμένων ποσοτήτων ΑΕΠΥ, γεγονός που ενδέχεται να περιορίσει περαιτέρω την ευελιξία της διαχείρισης αποβλήτων και να εγκλωβίσει τους φορείς της αυτοδιοίκησης σε δυσμενείς συμβάσεις.

III. Επιπτώσεις της καύσης στην υγεία και το περιβάλλον

Η ίδια η ΣΜΠΕ, στο κεφάλαιο 9, παραδέχεται τις αβεβαιότητες που χαρακτηρίζουν την αξιολόγηση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων, αποδίδοντας τες στους ακόλουθους λόγους:

- η γενικότερη περιγραφή του σχεδίου και των έργων του ενδέχεται να μην επιτρέπει τη διεξοδική ανάλυση θεμάτων που, κατά τη φάση της υλοποίησης, θα μπορούσαν να αποκαλυφθούν ως ιδιαίτερης περιβαλλοντικής σημασίας, και
- το ευρύ πεδίο που απαιτείται για την αποτύπωση της περιβαλλοντικής κατάστασης πριν την έναρξη του σχεδίου, μπορεί να περιορίσει σε κάποιο βαθμό το βάθος με το οποίο θα εξεταστούν ορισμένες περιβαλλοντικές αλλαγές.

Στις προαναφερθείσες δυσκολίες προστίθενται και οφθαλμοφανείς παραλείψεις σε σχέση με κρίσιμα ζητήματα, όπως αυτά που έχουν ήδη αναλυθεί. Για παράδειγμα, είναι αδύνατο να εξεταστεί η τοποθέτηση των 6 μονάδων ως μεμονωμένη ενέργεια, χωρίς να ληφθούν υπόψη οι προφανείς σωρευτικές επιπτώσεις. Αυτό ιδιαίτερα όταν είναι εμφανής η τάση εγκατάστασής τους σε ήδη περιβαλλοντικά υποβαθμισμένες περιοχές, όπως η υπερβολικώς βαρυφορτωμένη Δυτική Αττική, το βιομηχανικό-ενεργειακό συγκρότημα στην Αντίκυρα Βοιωτίας, ή οι λιγνιτικές περιοχές της Δυτικής Μακεδονίας. Επομένως, είναι προφανές ότι αντιμετωπίζουμε μια ελλιπή περιβαλλοντική αξιολόγηση του σχεδίου κατασκευής των μονάδων καύσης, μάλιστα με παραδοχή της ίδιας της ΣΜΠΕ.

Επιπλέον, η ΣΜΠΕ περιγράφει τις μονάδες με μια συγκεκριμένη τεχνολογία και μηχανολογική σύνθεση, της οποίας η πλήρης και ομοιόμορφη υιοθέτηση σε όλες τις μονάδες μέσω της προαναγγελθείσας διαγωνιστικής διαδικασίας δεν είναι βέβαιη. Παράλληλα, τα στοιχεία λειτουργίας τους, όπως οι επιδόσεις και οι επιπτώσεις, παρουσιάζονται μόνο εν μέρει. Δεδομένης της πολυπλοκότητας του θέματος και του εξαιρετικά περιορισμένου χρόνου για τον έλεγχο και την αξιολόγηση των επιπτώσεων, είναι πρακτικά αδύνατη η διαμόρφωση μιας ολοκληρωμένης κριτικής στάσης σε αυτό το στάδιο. **Ωστόσο, δεδομένης της συσσωρευμένης εμπειρίας από την καύση ΑΣΑ ή άλλων καυσίμων στη βιομηχανία και για την παραγωγή ενέργειας, παρουσιάζονται τα κυριότερα ευρήματα.**

Η μέθοδος της θερμικής επεξεργασίας – καύσης, αποτέφρωσης, πυρόλυσης ή αεριοποίησης – των ΑΣΑ μπορεί όντως να έχει λιγότερες περιβαλλοντικές επιπτώσεις σε σύγκριση με την ταφή τους σε χωματερή, αλλά γεννά νέες αρνητικές επιπτώσεις, που σχετίζονται με εκπομπές αέριων ρύπων, σωματιδίων, βαρέων μετάλλων και ιδιαίτερα διοξινών, φουρανίων και πολυαρωματικών ενώσεων⁸. Είναι χαρακτηριστικό ότι η καύση αποβλήτων είναι η κύρια πηγή εκπομπών διοξινών και φουρανίων στον αέρα παγκοσμίως, ιδιαίτερα σε χώρες όπως οι ΗΠΑ, ο Καναδάς, το Ηνωμένο Βασίλειο, η Ολλανδία, η Δανία, η Ελβετία και η Ιαπωνία⁹. Στην Ελλάδα, η πρώτη εφαρμογή καύσης ΑΣΑ σε τσιμεντοβιομηχανία στο Βόλο είχε δραματικές επιπτώσεις στην ατμοσφαιρική ρύπανση της πόλης, που ήταν «ορατές δια γυμνού οφθαλμού» από τους κατοίκους. Ακόμα και στην ΣΜΠΕ, αν και αναφέρεται σημαντικά μειωμένη παραγωγή υγρών αποβλήτων και αερίων του θερμοκηπίου σε σχέση με την ταφή, δεν σχολιάζεται το γεγονός ότι, σύμφωνα με το ισοζύγιο του ΕΣΔΑ, πριν από την ταφή, οι απώλειες (στερεά, υγρά, αέρια) το 2030 θα ανέρχονται στο 17,91%, που αντιπροσωπεύουν τεράστιες ποσότητες ρύπων.

Στους αέριους ρύπους από εργοστάσια καύσης απορριμμάτων περιλαμβάνονται διάφορα επιβλαβή αέρια, ενώ τα εκλυόμενα σωματίδια και η ιπτάμενη τέφρα περιέχουν βαρέα μέταλλα. Επίσης, εντοπίζονται οργανικές ενώσεις, που παρότι υπάρχουν σε ίχνη, είναι εξαιρετικά σημαντικές για την υγεία λόγω της υψηλής τους τοξικότητας. Γενικά, αυτές οι ενώσεις είναι τοξικές, καρκινογόνες, μεταλλαξιγόνες και τερατογόνες. Οι διοξίνες (PCDD) είναι ιδιαίτερα σταθερές στο περιβάλλον και συσσωρεύονται στο έδαφος, τα ψάρια και τα θηλαστικά σε περιοχές όπου υπάρχουν ατμοσφαιρικές εκπομπές. Παρόλο που η ΣΜΠΕ κάνει μια μερική αναφορά σε αυτούς τους ρύπους, απουσιάζουν εκτενείς αξιολογήσεις των επιπτώσεών τους και της διαχείρισής τους.

Είναι απαραίτητο να γίνει σαφές ότι η καύση δεν «εξαφανίζει» τα απόβλητα. Αντίθετα, τα μετατρέπει εν μέρει σε ενέργεια, αλλά παράγει ταυτόχρονα επικίνδυνους ρύπους καθώς και διοξείδιο του άνθρακα. Δηλαδή, ουσιαστικά μετατρέπει ένα πρόβλημα ρύπανσης του εδάφους σε πρόβλημα ρύπανσης της ατμόσφαιρας, με επιπτώσεις τόσο στη δημόσια υγεία (λόγω των ρύπων) όσο και στην κλιματική αλλαγή (λόγω του διοξειδίου).

Επιπρόσθετα, παρά την ύπαρξη τεχνολογιών αντιρρύπανσης, δεν υπάρχει καμία εγγύηση για 100% αποτελεσματικότητα, ούτε φυσικά για την παντελή αποφυγή ατυχημάτων. Τα ατυχήματα βιομηχανικής κλίμακας σε εργοστάσια καύσης απορριμμάτων (συνήθως με τη μορφή εκτεταμένων πυρκαγιών ή εκρήξεων) αποτελούν σημαντικό κίνδυνο, με τεράστιες επιπτώσεις στο περιβάλλον και την υγεία των κατοίκων. Ο κίνδυνος έγκειται κυρίως στο ότι μπορεί να προκληθεί ανεξέλεγκτη καύση της μάζας των αποβλήτων, με αποτέλεσμα την ανεξέλεγκτη απελευθέρωση πολύ τοξικών ουσιών στον αέρα (διοξίνες, φουράνια, πολυαρωματικές ενώσεις κ.λπ.). Συνηθισμένοι παράγοντες που προκαλούν τέτοια ατυχήματα είναι τα ανεπαρκή πρότυπα ασφαλείας, η μη τήρησή τους,

⁸ [Ιδιωτικοποίηση της διαχείρισης απορριμμάτων με εργοστάσια καύσης, εταιρικά κέρδη, επιβάρυνση της δημόσιας υγείας και ο λογαριασμός στους πολίτες](#), Άρθρο του Κ. Νικολάου στο tpp.

⁹ United Nations Environment Programme (UNEP), "Dioxin and Furan Inventories", Geneva, Switzerland, 1999

ελαττώματα εξοπλισμού, ανθρώπινες αστοχίες, αλλά και απρόβλεπτες συμπτώσεις. Από διάφορες πηγές έχουν καταγραφεί τουλάχιστον 97 τέτοια ατυχήματα στην Ευρώπη, χωρίς αυτός ο αριθμός να μπορεί να θεωρηθεί πλήρης¹⁰.

Ακόμη μια σειρά από μελέτες και έρευνες παγκοσμίως παρουσιάζει σημαντικές επιπτώσεις της καύσης απορριμμάτων. Ενδεικτικά αναφέρονται οι κάτωθι:

1. [Έκκληση φορέων του τομέα υγείας κατά της «ανακατάταξης» της αποτέφρωσης](#) στο πλαίσιο της οδηγίας για τη διαχείριση των απορριμμάτων (Waste Framework Directive - WFD). Appeal from the health and healthcare sector against the reclassification of incineration in the WFD
2. [Έρευνα του Ιατρικού Συλλόγου Μαγνησίας \(ΙΣΜ\)](#), με θέμα «Οι επιπτώσεις στην Υγεία από την καύση απορριμμάτων και των παραγώγων τους (RDF και SRF) για παραγωγή ενέργειας», Ιούλιος 2018
3. Έκθεση, με τίτλο «Αποτέφρωση αποβλήτων και περιβάλλον» ([Waste Incineration and the Environment](#)) που δημοσιεύθηκε από την Arnika, το Κέντρο Περιβαλλοντικής Δικαιοσύνης και Ανάπτυξης (CEJAD) στην Κένυα, το Κέντρο Έρευνας και Εκπαίδευσης για την Ανάπτυξη (CREPD) στο Καμερούν, την Toxics Free Australia (TFA) και το IPEN ((Διεθνές Δίκτυο Εξάλειψης Ρύπων).
4. Πορίσματα έρευνας του National Toxics Network/Zero Waste Australia με θέμα: [Australian Refuse-Derived Fuel: Fuel Product or Plastic Waste Export in Disguise?](#)
5. Έρευνα που έκανε το Υπ. Υγείας της Αυστραλίας το 2019, με συστηματική ανασκόπηση της αγγλικής βιβλιογραφίας για τους αποτεφρωτήρες αποβλήτων και την υγεία ([The health impacts of waste incineration: a systematic review](#))
6. Πρόσφατη έκθεση που δημοσιεύθηκε στο IPEN (Διεθνές Δίκτυο Εξάλειψης Ρύπων), το Σεπτέμβριο του 2024, με τίτλο: «Η καύση αποβλήτων προκαλεί την τριπλή πλανητική κρίση» ([Report: Waste Incineration Drives the Triple Planetary Crisis](#)).

Μάλιστα η τελευταία έκθεση καταλήγει στα κάτωθι:

- Η αποτέφρωση αποβλήτων δεν αποτελεί λύση στην τριπλή πλανητική κρίση, στην πραγματικότητα συμβάλλει σε αυτήν. Η αποτέφρωση αποβλήτων εκπέμπει μεγάλους όγκους CO₂, μολύνει το περιβάλλον με μια ποικιλία τοξικών χημικών ουσιών, όπως διοξίνες, υδράργυρο και πολλές άλλες, σε ποσότητες που υπερβαίνουν τα πλανητικά όρια και συμβάλλει στην απώλεια βιοποικιλότητας.
- Η καύση αποβλήτων καταστρέφει πολύτιμους πόρους φωσφόρου στα βιολογικά απόβλητα και διαταράσσει τους παγκόσμιους βιογεωχημικούς κύκλους.
- Οι κοινότητες που ζουν κοντά σε αποτεφρωτήρες ενδέχεται να διατρέχουν υψηλότερο κίνδυνο εμφάνισης προβλημάτων υγείας, λόγω των επιβλαβών επιπτώσεών τους.
- Οι ατμοσφαιρικές εκπομπές δεν είναι η μόνη οδός ρύπανσης από τους αποτεφρωτήρες αποβλήτων: τόσο η ιπτάμενη τέφρα, όσο και η τέφρα πυθμένα από τους αποτεφρωτήρες, είναι ιδιαίτερα μολυσμένες με διοξίνες και άλλες χημικές ουσίες όπως το PFAS.

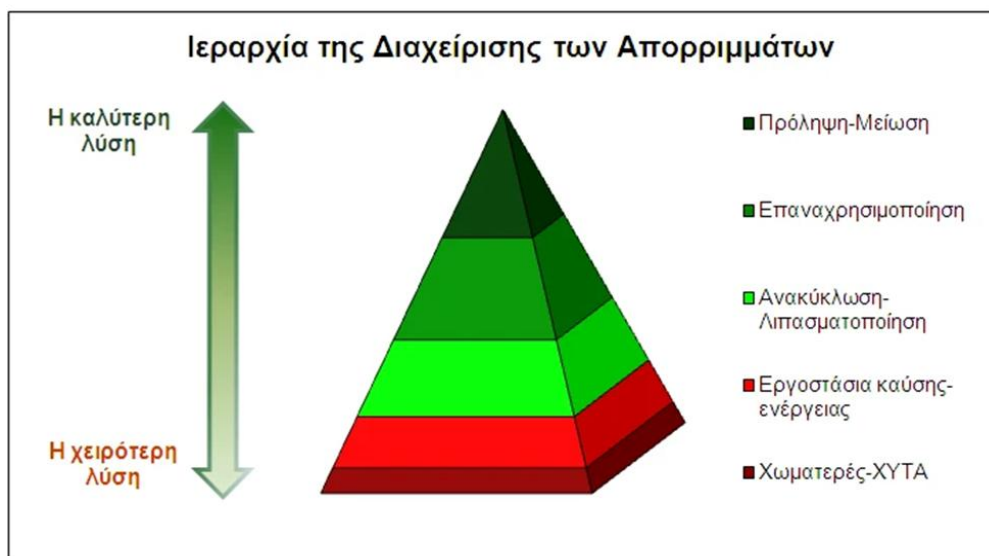
¹⁰ IPEP – International POPs (Persistent Organic Pollutants) Elimination Network, “Waste Incinerators Accidents”, 2019

- Οι εκπομπές στην ατμόσφαιρα από τους αποτεφρωτήρες αποβλήτων δεν ελέγχονται πλήρως, καθώς ορισμένες πολύ τοξικές ουσίες παρακολουθούνται μόνο για λίγες ώρες δύο φορές το χρόνο ή δε μετρώνται καθόλου.
- Οι αποτεφρωτήρες αποβλήτων δεν μπορούν να λειτουργήσουν χωρίς κρατικές επιδοτήσεις και άλλες μορφές οικονομικής στήριξης από τους δημόσιους προϋπολογισμούς.
- Εναλλακτικές λύσεις αντί της αποτέφρωσης αποβλήτων υπάρχουν για τα περισσότερα ρεύματα αποβλήτων, με παραδείγματα που περιλαμβάνονται στην έκθεση.
- Η αποτέφρωση είναι μια ξεπερασμένη, μη βιώσιμη μέθοδος διάθεσης αποβλήτων, καθώς η καύση αποβλήτων, ιδίως πλαστικών, παράγει επικίνδυνες ατμοσφαιρικές εκπομπές και υψηλές ποσότητες τοξικής τέφρας.

IV. Για μια περιβαλλοντικά και κοινωνικά επωφελή δημόσια διαχείριση απορριμμάτων

Η ΣΜΠΕ, σύμφωνα με την προβλεπόμενη διαδικασία, εξετάζει και εναλλακτικές λύσεις έναντι του προτεινόμενου σεναρίου. Ωστόσο, και σε αυτό το σημείο παρατηρείται το συνηθισμένο φαινόμενο τέτοιων μελετών, όπου το μηδενικό σενάριο στερείται οποιουδήποτε ουσιαστικού περιεχομένου, ώστε να μπορεί να απορριφθεί αβίαστα. Στην προκειμένη περίπτωση, το μηδενικό σενάριο ορίζεται ως η διατήρηση της υφιστάμενης κατάστασης στη διαχείριση των αποβλήτων της χώρας, χωρίς την κατασκευή μονάδων ενεργειακής αξιοποίησης για τα ΑΕΠΥ. Έχει ήδη αναφερθεί ότι η τρέχουσα κατάσταση στη διαχείριση αποβλήτων της χώρας είναι «κομμένη και ραμμένη» στα μέτρα της καύσης, όχι απλώς για να την προωθήσει, αλλά για να την επιβάλει.

Συνεπώς, μια ουσιαστική εναλλακτική λύση στο σχέδιο της καύσης δεν μπορεί να περιοριστεί στην απλή μη κατασκευή των μονάδων, αλλά θα πρέπει να περιλαμβάνει μια αναδιάρθρωση ολόκληρου του σχεδιασμού, βασισμένη στην επιστημονική ιεραρχία της διαχείρισης απορριμμάτων. **Στόχος αυτής της αναδιάρθρωσης είναι να μετατοπιστεί όλο το κέντρο βάρους προς την επαναχρησιμοποίηση και τις πρακτικές διαλογής στην πηγή (ανακυκλώσιμων και βιοαποβλήτων), οι οποίες θα μπορούσαν να υποστηριχθούν από μια περιορισμένη μηχανική επεξεργασία υπολειμματικών μικτών αποβλήτων – πάντα με κύριο στόχο την ανάκτηση υλικών – η οποία θα μειωνόταν σταδιακά, μαζί με την ταφή.**

Η διασύνδεση των τριών πρώτων βαθμίδων της ιεραρχίας (πρόληψη – μείωση, επαναχρησιμοποίηση και ανακύκλωση – κομποστοποίηση), στο πλαίσιο μιας ολοκληρωμένης μεθόδου και σε συνδυασμό με αποκεντρωμένη διαχείριση (με εγκαταστάσεις και συστήματα σε επίπεδο δήμου ή ομάδας δήμων, και όχι με απροσάρμοστα ακριβά επενδυτικά και λειτουργικά

μεγαθήρια καύσης), αποτελεί τη φθηνότερη λύση, προστατεύει το περιβάλλον, μπορεί να υλοποιηθεί από τις ίδιες τις τοπικές κοινωνίες και τα οφέλη της μπορούν να καρπωθούν από το σύνολο της κοινωνίας (υπό προϋποθέσεις).

Κεντρικό χαρακτηριστικό για την εφαρμογή αυτής της κοινωνικά, οικονομικά και περιβαλλοντικά ολοκληρωμένης μεθόδου διαχείρισης είναι η αυστηρή εσωτερική ιεράρχηση των τριών αυτών αξόνων: α) πρόληψη-μείωση, β) επαναχρησιμοποίηση και γ) ανακύκλωση-κομποστοποίηση. Αυτό σημαίνει ότι προχωράμε στην επόμενη βαθμίδα μόνο αφού έχουν εξαντληθεί όλες οι δυνατότητες της προηγούμενης. Μέσω αυτής της ολοκληρωμένης προσέγγισης:

- Αποφεύγεται ένα μεγάλο μέρος των περιβαλλοντικών επιπτώσεων των αποβλήτων και των οικονομικών επιβαρύνσεων που αντιστοιχούν στο κόστος της περιβαλλοντικής ζημιάς.
- Εξοικονομούνται πολύτιμοι φυσικοί πόροι (πρώτες ύλες και ενέργεια).
- Δημιουργούνται περισσότερες θέσεις εργασίας σε τοπικό επίπεδο απ' ό,τι με οποιαδήποτε άλλη μέθοδο.
- Μειώνονται οι τιμές για τους καταναλωτές, λόγω της αποφυγής περιττών δαπανών (π.χ. υπερβολικής συσκευασίας).
- Εξοικονομείται εισόδημα για τους πολίτες, καθώς τα προϊόντα που επαναχρησιμοποιούνται είναι φθηνότερα.
- Τα οφέλη μπορούν να κατανέμονται με κοινωνικά δίκαιο τρόπο, εφόσον η διαχείριση δεν γίνεται από ιδιωτική επιχείρηση, αλλά από φορείς που εκπροσωπούν τις ίδιες τις τοπικές κοινωνίες ¹¹.

Στην κατεύθυνση αυτή, και σε σύμπλευση με πολλούς άλλους φορείς, συλλογικότητες και πολίτες υποστηρίζουμε τα κάτωθι:

- **Πολιτικές πρόληψης, επανάχρησης και μείωσης των απορριμμάτων**, διακοπή της παραγωγής μη ανακυκλώσιμων πλαστικών, ενίσχυση της τοπικής διακίνησης προϊόντων και της επαναχρησιμοποιούμενης συσκευασίας, καθώς και καθιέρωση ελάχιστου χρόνου ζωής για προϊόντα και εξοπλισμό.
- **Αποκεντρωμένη, δημόσια και κοινωνική διαχείριση** των απορριμμάτων, με έμφαση στην προδιαλογή και στην ανάκτηση υλικών, στη βάση των αρχών της εγγύτητας και της μικρής κλίμακας. Οι μεγάλες πόλεις ή ομάδες γειτονικών Δήμων μπορούν να αποτελέσουν διαχειριστικές ενότητες.
- **Ίδρυση πραγματικών εργοστασίων ανακύκλωσης**, αντί των ιδιωτικών ΚΔΑΥ που, παρά τις διακηρύξεις, οδηγούν μεγάλο ποσοστό αποβλήτων σε ταφή ή καίγονται επανειλημμένα τα τελευταία χρόνια.
- **Αναθεώρηση της υποχρέωσης** για μείωση του ποσοστού ταφής κάτω από 10% έως το 2030 και μεταφορά του στόχου στο 2035, σύμφωνα με την ευρωπαϊκή οδηγία, ώστε να υπάρξει ο απαραίτητος χρόνος για την εφαρμογή των παραπάνω μέτρων.
- **Ανάπτυξη υποδομών περαιτέρω ανάκτησης** από σύμμεικτα και ασφαλούς ταφής υπολειμμάτων, ως αναγκαία μεταβατική συνθήκη για τη σταδιακή εφαρμογή της αποκεντρωμένης διαχείρισης.
- **Οριστική διακοπή της καύσης απορριμμάτων στις τσιμεντοβιομηχανίες**, όπου αυτή πραγματοποιείται ή σχεδιάζεται να ξεκινήσει.

¹¹ Νικολάου Κ., "Η κοινωνική, ολοκληρωμένη και αποκεντρωμένη διαχείριση των απορριμμάτων", Τεχνογράφημα, 447, 18-19, 2012

V. Συμπεράσματα

Ως ΑΡΑΓЭС, συντασσόμαστε με τους εκατοντάδες πολίτες, επιστήμονες, συλλογικότητες και αυτοδιοικητικούς φορείς που γνωμοδότησαν αρνητικά (Περιφέρειες Δυτικής Μακεδονίας, Θεσσαλίας, Αττικής και δεκάδες δήμοι όπως Δήμος Αθηναίων και Λαμιέων) και εκφράζουμε την καθολική αντίθεσή μας στη Στρατηγική Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων (ΣΜΠΕ) του σχεδίου για τη δημιουργία δικτύου μονάδων ενεργειακής αξιοποίησης απορριμματογενών ενεργειακών πρώτων υλών (ΑΕΠΥ) από Αστικά Στερεά Απόβλητα (ΑΣΑ) διότι:

- Είναι **καταστροφικό για το περιβάλλον, τη δημόσια υγεία και την ποιότητα ζωής**, όπως επιβεβαιώνουν επιστημονικές μελέτες σε περιοχές όπου εφαρμόστηκε η καύση απορριμμάτων. Εκλύονται διοξίνες, φουράνια, βαρέα μέταλλα και άλλοι επικίνδυνοι ρύποι, ενώ παράγονται τοξική τέφρα και υγρά απόβλητα που μπορούν να μολύνουν νερό, έδαφος και τροφική αλυσίδα.
- Παραβιάζει την **ιεράρχηση της διαχείρισης αποβλήτων**, προωθώντας τη μαζική καύση σε μια χώρα με εξαιρετικά χαμηλά ποσοστά ανακύκλωσης και χωρίς τις απαραίτητες προϋποθέσεις για πρόληψη, διαλογή στην πηγή, ανακύκλωση και κομποστοποίηση.
- Επιβάλλει το **«κλείδωμα» σε ένα αντιπεριβαλλοντικό μοντέλο** για τουλάχιστον τρεις δεκαετίες, αφού για να είναι οικονομικά βιώσιμες οι μονάδες καύσης απαιτείται συνεχής ροή απορριμμάτων, δεσμεύοντας έτσι Δήμους και δημότες σε πολυετείς συμβάσεις και υποχρεώσεις.
- Δεσμεύει **τεράστια ποσά δημόσιου χρήματος** σε ενεργοβόρες και κεφαλαιοεντατικές τεχνολογίες χαμηλής απασχολησιμότητας, αυξάνοντας υπέρμετρα το κόστος διαχείρισης απορριμμάτων, που θα επιβαρύνει κυρίως τα ασθενέστερα κοινωνικά στρώματα.
- Οδηγεί σε **καταστροφή πολύτιμων φυσικών πόρων** που εμπεριέχονται στα απορρίμματα, ενώ η παραγόμενη ενέργεια είναι αμελητέα ή αρνητική στο ενεργειακό ισοζύγιο.
- **Πρωθεί μια μέθοδο που εγκαταλείπεται διεθνώς**: πολλές ευρωπαϊκές χώρες με υψηλά ποσοστά ανακύκλωσης λαμβάνουν πλέον μέτρα περιορισμού της καύσης, αποτρέποντας νέες μονάδες ή επιβάλλοντας επιπλέον τέλος καύσης.
- **Επιτείνει τις κοινωνικές και περιβαλλοντικές ανισότητες**, καθώς οι μονάδες προγραμματίζεται να εγκατασταθούν σε ήδη υποβαθμισμένες περιοχές.
- **Ιδιωτικοποιεί έναν κρίσιμο τομέα αρμοδιότητας των Δήμων, περιθωριοποιεί την Τοπική Αυτοδιοίκηση και μειώνει τον κοινωνικό έλεγχο.**